Makroekonomické dopady extenzie KZVS

Od 01.01.2014 nadobudla platnosť nová legislatíva v oblasti kolektívneho vyjednávania (ďalej len „KV"), ktorá mení platnosť a pôsobnosť kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS"). Tie možno rozšíriť na všetky firmy odvetvia, teda aj na tie, ktoré nemajú KZVS uzavretú.

Nakoľko sa čoraz častejšie ozývajú hlasy o negatívnom dopade predmetnej extenzie najmä zo strany zamestnávateľov, na vyvrátenie týchto nepravdivých tvrdení prinášame najdôležitejšie závery štúdie NBS[1].

Dáta

Zdrojom dát boli samotné KZVS za obdobie 2011-2013, resp. 2013-2015, údaje zo Štatistické úradu Slovenskej republiky a zo spoločnosti Trexima. Predmetom analýzy bolo 23 KZVS za 18 odvetví, a to:

1. Doprava
2. Stavebníctvo
3. Drevospracovanie
4. Elektrotechnika
5. Energetika
6. Energetika-chémia
7. Hutníctvo, ťažobný priemysel, geológia
8. Obchod a cestovný ruch
9. Finančníctvo
10. Potravinárstvo
11. Sklárstvo
12. Strojárstvo
13. Štátna a verejná služba
14. Vodné hospodárstvo
15. Chemický a farmaceutický priemysel
16. Poľnohospodárstvo a lesníctvo
17. Civilné letectvo
18. Bytové hospodárstvo

Vzhľadom na skutočnosti, že:

- KZVS sa spravidla uzatvárajú na viac ako 1 rok a mzdový nárast môže byť rozložený do viacerých rokov;
- v KZVS sa dojednávajú minimálne mzdové tarify, pričom priemer percentuálnych nárastov týchto taríf predpokladá mzdový nárast za odvetvie, ktoré majú redukovanú výpovednú hodnotu pri aproximácii konečného mzdového nárastu;
- mzdový nárast sa podmieňuje splnením výkonnostného kritéria,

konečný dátový súbor obsahoval údaje **za 11 odvetví,** a to za: **dopravu,** stavebníctvo, energetiku, **hutníctvo, ťažobný priemysel a geológiu,** finančníctvo, potravinárstvo, **strojárstvo,** vodné hospodárstvo, chemický a farmaceutický priemysel a poľnohospodárstvo a lesníctvo.

Výsledky a popisné štatistiky za 11 skúmaných odvetví dátového súboru

Počet zamestnancov (pokrytí aj nepokrytí)	415.012
Najviac pracujúcich zamestnancov	94.045; strojárstvo
Najmenej pracujúcich zamestnancov	6.799; hutníctvo, ťažobný priemysel, geológia
Počet pôvodne pokrytých zamestnancov	44.900; 10,8% zo 415.012
Počet novo pokrytých zamestnancov	370.100; 89,2% zo 415.012 (za predpokladu „maximálneho" rozšírenia)
Najvyššia priemerná mesačná mzda	1.898 EUR; finančníctvo
Najnižšia priemerná mesačná mzda	799 EUR; poľnohospodárstvo a lesníctvo
Priemerná mesačná mzda	1.065 EUR

[1]NBS. 2014. Vplyv rozšírenia KZVS na náklady práce.

Maximálne vyjednané navýšenie	4,1%; vodné hospodárstvo
Minimálne vyjednané navýšenie	0,8%; chemický a farmaceutický priemysel
Priemerný nárast	2,3%
Mediánový nárast	2,6%
Najviac podnikov pokrytých KZVZ	27,0%; finančníctvo
	25,9%; chemický a farmaceutický priemysel
Najmenej podnikov pokrytých KZVZ	2,0%; potravinárstvo
Priemerné pokrytie KZVS	13,5%

- Priemerný hodinový zárobok v podnikoch s KZVS oproti priemernému hodinovému zárobku bez KZVS:
  - na začiatku sledovaného obdobia (1Q-2010) bol vyšší o 12,0%;
  - na konci sledovaného obdobia (4Q-2013) bol vyšší až o 21,0%.
- Priemerný medziročný rast priemerného hodinového zárobku v sledovanom období (1Q-2010 až 4Q-2013):
  - s KZVS bol na úrovni 4,74%;
  - bez KZVS na úrovni 2,77%.
- **Rast priemerného hodinového zárobku bez KZVS tvoril priemerne 58% z rastu zárobku s KZVS.**
- **Priemerný hodinový zárobok s KZVS oproti priemerného hodinovému zárobku bez KZVS je 1,15 –krát vyšší.**
- Predpokladaný **dodatočný nárast mzdových nákladov** (teda hodinového zárobku) v nepokrytých podnikoch (bez KZVS) po (maximálnej) extenzií **je 42,0%** vyjednaného nárastu v pokrytých podnikoch (s KZVS).
- **Podniky na SR sú skôr nepokryté ako pokryté.**

Dopad rozšírenia na objem mzdových nákladov v národnom hospodárstve po „maximálnej“ extenzii (42,0% nárast)

odvetvie	vyjednaný rast (%)	pokrytie KZVS (%)	nárast v podnikoch bez KZVS po extenzii (%)	počet zam.	počet zam., na ktorých sa vzťahuje extenzia	priemerná mzda (EUR)	pôvodný objem miezd ročne nepokryté (mil. EUR)	nový objem miezd ročne nepokryté (mil. EUR)	zvýšený objem miezd (mil. EUR)
Doprava	3,0	9,7	1,3	86 460	78 073	870	815,0	825,3	10,3
Stavebníctvo	3,3	6,6	1,4	38 360	35 828	1 011	435,0	441,0	6,0
Energetika	1,0	13,3	0,4	16 464	14 274	1 540	264,0	265,2	1,2
Ťažobný priemysel	1,5	22,9	0,6	6 799	5 245	1 073	68,0	68,4	0,4
Hutníctvo	2,6	4,8	1,1	50 378	47 960	1 104	635,0	642,0	7,0
Finančníctvo	1,3	27,0	0,5	30 866	22 532	1 898	513,0	515,7	2,7
Potravinárstvo	1,0	2,0	0,4	28 504	27 934	854	286,0	287,2	1,2
Strojárstvo	3,5	10,6	1,5	94 045	84 076	1 075	1 084,0	1 099,9	15,9
Vodné hospodárstvo	4,1	18,2	1,7	19 359	15 836	927	176,0	179,0	3,0
Chemický a farmaceutický priem.	0,8	25,9	0,3	10 800	8 007	1 123	108,0	108,4	0,4
Poľnohospodárstvo a lesníctvo	2,8	8,0	1,2	32 977	30 339	779	284,0	287,3	3,3
Spolu	**x**	**x**	**x**	**415 012**	**370 104**	**x**	**4 668,0**	**4 719,4**	**51,4**
Priemer	**2,3**	**13,5**	**1,0**	**x**	**x**	**1 065**	**x**	**x**	**x**

Závery

Potenciálne zvýšenie mzdových nákladov ako dôsledok „maximálneho“ rozšírenia KZVS vo všetkých odvetviach predstavuje konečné celkové náklady v objeme 4,72 mld. EUR. Uvažované zvýšenie by mohlo byť tým vyššie, čím:

- vyššie by bolo zvýšenie miezd u zamestnávateľov s KZVS;
- čím nižšie by bolo percento pokrytia KZVS;
- čím vyšší by bol počet zamestnancov v odvetví.

Agregované navýšenie v sledovaných odvetviach tak predstavuje maximálne 51,4 mil. EUR za rok 2014, pričom najviac:

- v strojárstve – 15,9 mil. EUR
- v doprave – 10,2 mil. EUR

Uvedené by mohlo tak predstavovať rast miezd za celú ekonomiku o 0,24 p. b. v roku 2014 a zníženie ziskovosti podnikov o 5,4% v priebehu 3 rokov, nakoľko by v podnikoch bez KZVS úroveň miezd vzrásť o 3,90% (tiež v priebehu 3 rokov)**.**

Ak by došlo k naplneniu zákona v plnej miere, je možné očakávať priblíženie miezd v podnikoch bez KZVS k úrovni podnikov s KZVS, teda k zatváraniu mzdových nožníc. Uvedené však môže tlmiť „mzdový vankúš“ medzi hrubou mzdou a tarifnými, resp. základnými mzdami, nakoľko podľa aktuálnych údajov ŠÚSR základné mzdy a ich náhrady v súčasnosti tvoria približne 79,0% hrubej mzdy, teda možno očakávať zníženie osobných odmien a príplatkov.

Zjednotenie úrovne tarifných miezd by tak nemalo výrazne zvýšiť celkové náklady práce.

Z hľadiska zamestnanosti by „**maximalistický“ dopad extenzie KZVS pri** kumulatívnom mzdovom **raste 3,90%,** ktorý sa môže týkať až **370.000 zamestnancov,** predstavoval maximálny **negatívny efekt na zamestnanosť vo výške 0,13%** z celkovej zamestnanosti.

Je teda viac než otázne, či plánovaná extenzia KZVS v skutočnosti prináša až také negatíva ako tvrdia zamestnávatelia, ktorí môžu byť konfrontovaní s maximálnym dodatočným mzdovým nárastom 51,4 mil. EUR ročne, čo môže prispieť k výraznému zníženiu rozdielu medzi tarifnými mzdami v podnikoch s KZVS a v podnikoch bez KZVS.

Vyčíslené dopady, rast mzdových nákladov o 3,90% a pokles ziskovosti o 5,4% (obe v horizonte 3 rokov) tak možno považovať za mierne.